

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

Λογοτεχνία για Παιδιά I

Ενότητα 5: Ποίηση

Δημήτρης Πολίτης

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΕΑΠΗ)

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά μαθήματα ΠΠ

1. Σκοποί ενότητας	2
2. Περιεχόμενα ενότητας.....	2
3. Γενικά-Εννοιολογικά-Ιστορικά	3
4. Στοιχεία της Ποίησης	5
5. Ενδεικτικές ποιητικές δραστηριότητες με τα μικρά παιδιά.....	9

1. Σκοποί ενότητας

- Διάκριση των ιδιαίτερων προσδιοριστικών στοιχείων της Ποίησης για Παιδιά.
- Αξιοποίηση κριτηρίων επιλογής ποιημάτων για νήπια-Καλλιέργεια της κριτικής διάθεσης των φοιτητών/φοιτητριών απέναντι στα ποιήματα για τα νήπια.
- Εμπλουτισμός των μεθόδων και των τεχνικών διδακτικής αξιοποίησης των ποιημάτων στο Νηπιαγωγείο-Αναζήτηση αποτελεσματικότερων τρόπων προσφοράς τους στα νήπια.

2. Περιεχόμενα ενότητας

- Γενικά-Εισαγωγικά-Εννοιολογικά, Ορισμοί, Διάκριση όρων («Παιδική Ποίηση» ή «Ποίηση για Παιδιά»), Ποίηση και μικρά παιδιά
- Προσδιοριστικά στοιχεία της ποίησης [εσωτερικά (δραματικό στοιχείο-αφηγηματικό στοιχείο-περιγραφή-στοχασμός-μεταφορά-ειρωνεία)-εξωτερικά (μέτρο, στίχος, στροφή, τόνος-ρυθμός, ομοιοκαταληξία, αστιξία, τομή, παρήχηση, επανάληψη, εικονοποιία, κ.ά.)], Γενικά χαρακτηριστικά-Κριτήρια καταλληλότητας της Ποίησης για Παιδιά, “Εντολές” του Κορνεϊ Τσουκόφσκι
- Ενδεικτικές ποιητικές δραστηριότητες με τα μικρά παιδιά.

3. Γενικά-Εννοιολογικά-Ιστορικά

Η Ποίηση είναι η κύρια γενεσιουργός αρχή της λογοτεχνικής παιδείας. Συμβάλλει στη δημιουργία του ρυθμού αλλά και στην κατάσταση της χαλαρότητας, ενώ ενυπάρχει σε αυτή η έννοια του ταιριάζματος και της προ-χωρημένης ευφυΐας, η οποία προκύπτει κατά την προσεκτική παρατήρηση των λέξεων που επιλέγονται και συνδυάζονται σε μετρικά σχήματα με επιτυ-χημένο τρόπο. Τέλος, στην Ποίηση οι αφηρημένες έννοιες οπτικοποιούνται και προσωποποιούνται κυρίως με τη χρήση της μεταφοράς.

*

Ποίηση και μικρά παιδιά

Ως μια μορφή τέχνης η ποίηση που απευθύνεται στα μικρά παιδιά έχει για υλικό της τις λέξεις, ενώ εκφράζει ιδέες, σκέψεις και συναισθήματα που συνιστούν το περιεχόμενό της. Στοχεύει στη μετάδοση της συγκίνησης που μεταφέρει αλλά και στην πρόκληση του ενδιαφέροντος του κοινού της. Επιπλέον, συσχετίζεται άμεσα με την έννοια της παιδικότητας, δηλαδή με τον αυθορμητισμό και την εκρηκτική φαντασία, με το συγκρητισμό και τη μαγεία, με την έμφυτη κλίση για παιγνίδι. Απευθύνεται σε όλες τις αισθήσεις του παιδιού, ενώ συνιστά μια λειτουργία περισσότερο ηχητική, μουσική, ακουστική, και συχνά λιγότερο νοηματική. Μέσα από αυτή τα μικρά παιδιά κατασκευάζουν συμβολικές σχέσεις και διαύλους επικοινωνίας με τα ενήλικα μορφοειδωλα που τα περιστοιχίζουν, δοκιμάζουν τα όρια της γλώσσας, εξοικειώνονται με τους όρους και τα όρια των συναισθημάτων τους, αποκτούν μια καινούργια αντίληψη του κόσμου.

*

«Παιδική Ποίηση» ή «Ποίηση για Παιδιά»;

Όπως και με τη διάκριση των όρων «Παιδική Λογοτεχνία» ή «Λογοτεχνία για Παιδιά», η προβληματική με τους όρους «Παιδική Ποίηση» ή «Ποίηση για Παιδιά» έχει τον ίδιο προσανατολισμό και μας οδηγεί σε παρόμοιες επιλογές. Από τη στιγμή που το επίθετο «παιδική» λειτουργεί παγιδευτικά, μάλλον διαχωριστικά για μια Ποίηση, ο αποδέκτης της οποίας φαίνεται να προσδιορίζει απόλυτα την ουσία της, αλλά και μειωτικά, επειδή ως ποιοτικός χαρακτηρισμός προσδιορίζει την ποιότητα μιας Ποίησης εκ των προτέρων "μη ενήλικης", "μη σοβαρής" («παιδικά πράγματα», «παιδικά καμώματα», κ.ά.), δημιουργεί ευρύτερο εννοιολογικό διαχωρισμό που στηρίζεται στην αντίθεση παιδί-ενήλικος. Μια τέτοια αντίθεση μεταφέρεται αναπόφευκτα στο εννοιολογικό και αναφορικό περιεχόμενο του σημαίνοντος «ποίηση». Από τους δύο όρους, λοιπόν, σήμερα προκρίνεται ο δεύτερος, «Ποίηση για Παιδιά», ως ο λιγότερο προβληματικός: αφήνει την έννοια του όρου «Ποίηση» ακέραια και άθικτη, ενώ με σαφή επιτασσόμενο προσδιορισμό εξειδικεύει το νόημά της σε

σχέση με τον αποδέκτη της, χωρίς να αποκόπτεται από την ουσία του ποιητικού λόγου, γενικά. Κυρίως, όμως, προσδιορίζει αρτιότερα το αντικείμενο της μελέτης μας (η πρόθεση για + αιτιατική → αιτία, σκοπός ή καταλληλόλητα).

Προσπαθώντας κάποιος να ορίσει την [Ποίηση για Παιδιά](#), δεν αποφεύγει την αμηχανία που προκαλεί η προσπάθεια ορισμού της Ποίησης, γενικά. Επειδή, αν πιο παλιά φαινόταν ευκολότερο να το επιχειρήσει κανείς με τον ποιητικό λόγο να ετεροκαθορίζεται σε σχέση με τον πεζό/ή να αντιδιαστέλλεται προς τον πεζό, σήμερα τα πράγματα είναι πιο δύσκολα. Ο περιορισμός των διαφοροποιητικών εξωτερικών γνωρισμάτων των (δύο) λογοτεχνικών ειδών (γενών) και η πληθώρα των ορισμών που έχουν διατυπωθεί για την ποίηση, καθώς διαφοροποιούνται από τους πιο μονόπλευρους και θεωρητικούς ως τους πιο ποιητικούς και αυθαίρετους, επιτείνουν τη σύγχυση που απασχολεί την ανθρώπινη σκέψη αναφορικά με το περιεχόμενο του όρου «ποίηση».

Όπως και αν αντιπαρέλθει κανείς το ζήτημα, φτάνοντας σε αρνητικές συνδηλώσεις του τύπου «Αυτό δεν είναι ποίηση!» ή καταφεύγοντας σε έναν οποιοδήποτε ορισμό (από τον κλασικό πια του I.A. Richards που ορίζει την ποίηση ως την «υπέρτατη μορφή της συγκινησιακής χρήσης της γλώσσας», σε αυτόν του P. Valéry που θεωρεί την ποίηση «ανάπτυξη ενός 'ω', ενός κλητικού επιφωνήματος», του Α. Εμπειρικού που θέλει την ποίηση να είναι «ανάπτυξη στίλβοντος ποδηλάτου» ή του Γ.Σεφέρη που τη βιώνει σαν «ένα είδος χορού»), το σίγουρο είναι ότι η ποίηση, πέρα από τους ορισμούς, θα υπάρχει πάντα και θα λειτουργεί ως ύψιστη έκφραση δημιουργίας που ταυτίζεται με την αρχέγονη πρόθεση του ανθρώπου να διεισδύει στα μυστήρια της ζωής, συνυπάρχοντας αξεδιάλυτα με το χορό και τη μουσική.

Σε παλιότερες εποχές η [Ποίηση για Παιδιά](#) διακρίνεται σαφώς από τον πεζό λόγο, προβάλλοντας χαρακτηριστικά όπως: ρυθμό, μέτρο, παρήχηση, ομοιοκαταληξία, στροφική μορφή, κ.ά. Η ποίηση αυτή στοχεύει εμφανώς στην αισθητική καλλιέργεια και στην εκλέπτυνση της ευαισθησίας του παιδιού-αποδέκτη, ελκύοντάς το με το ρυθμό και με τη μουσική της (προ)διάθεση, με τα παιχνίδια της γλώσσας αλλά και με την ανάλαφρη διάθεσή της. Παράλληλα, όμως, εκφράζει σε μεγάλο ποσοστό εμπειρίες και βιώματα που ενδείκνυνται για μεταφορά και άμεση ή έμμεση επιβολή μηνυμάτων, ηθικών σε άλλες εποχές, χωρίς να αποκλείεται και η προσπάθεια επαναδιαπραγμάτευσης ή αμφισβήτησής τους. Γενικά, η ποίηση αυτή, έργο τέχνης αλλά και μέσο αγωγής, προσπαθεί να συνδυάσει το «τερπνόν», ως απαίτηση της παιδικότητας, με το ωφέλιμο, ως απαίτηση των καιρών. Απευθύνεται, λοιπόν, στα παιδιά, απλούς αναγνώστες και μαθητές, σε εποχές "δύσκολες", όταν δεν προέχει τόσο η αισθητική καλλιέργεια των παιδιών όσο ο εθνικός, ευρύτερα, και ο

κοινωνικός, στενότερα, προσδιορισμός τους. Για το λόγο αυτό δικαιούται το σεβασμό μας, ενώ έχει ανάγκη από προσεχτικότερη αντιμετώπιση και μελέτη.

4. Στοιχεία της Ποίησης

Εσωτερικά στοιχεία:

- Το **δραματικό** στοιχείο: (Μη λυρικό) Επικοινωνιακή πράξη (R. Jakobson) – διάλογος σε α', γ'ενικό ή α'πληθυντικό πρόσωπο – αναφορά στο τώρα, σε συμβάντα και καταστάσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη.
- Το **αφηγηματικό** στοιχείο: Περιγραφή καταστάσεων, στάσεων και συναισθημάτων με ανάλογο λεξιλόγιο, που κάποτε υπερβαίνει τη λογική κατανόηση.
- Η **περιγραφή**: Πλησιάζει περισσότερο προς τη ζωγραφική και τη μουσική – ακουστικές και οπτικές εικόνες που αναφέρονται στο παρελθόν (σε αντίθεση με το παρόν του δραματικού στοιχείου)–έμμετρη αφηγηματική μορφή με ομοιοκαταληξία και ρυθμό–εικονοποιία.
- Ο **στοχασμός**: Προβληματισμός–εναλλαγή των προηγούμενων στοιχείων.
- Η **μεταφορά**: Εκφράζει τη δημιουργική διάσταση της ποιητικής γλώσσας -> γλώσσα συγκινησιακή, γλώσσα αποκλίσεων, που δημιουργείται από τη χρήση της μεταφοράς και της ειρωνείας, ως παρομοίωση (σαν, όπως...), ως σύνδεση εικόνων με ιδέες, ως εξεζητημένη μεταφορά (επέκταση) της παρομοίωσης, ως συμβολισμός (επέκταση της μεταφοράς), ως λογοπαίγνιο, κ.ά. – Η ποίηση υποδηλώνει, υπονοεί, υποσημαίνει -> η ολοκλήρωση του λόγου της είναι καρπός του ερμηνευτικού μόχθου του αναγνώστη.
- Η **ειρωνεία**: Εκφράζει την απατηλή διάσταση της γλώσσας–λεκτικά ποιητικά παιχνίδια: εμπύχωση, προσωποποίηση.

Εξωτερικά στοιχεία:

- Το **μέτρο**: Η μικρότερη δυνατή μετρική ενότητα που καθορίζεται από τόνους και παύσεις και δηλώνει λεπτές αποχρώσεις διάθεσης.

–ίαμβος ή ιαμβικό μέτρο: u —', κα λός

–τροχαίος ή τροχαϊκό μέτρο: —'u, γέ ρος

–ανάπαιστος ή αναπαιστικό μέτρο: u u —', α γα θός

–δάκτυλος ή δακτυλικό μέτρο: —'u u, άν θρω πος

–μεσοτονικό μέτρο: υ —´υ, κεφάτος

- **Ο στίχος:**

–ανάλογα με τον αριθμό των συλλαβών-> δισύλλαβος, τρισύλλαβος, κ.λπ.,

–ανάλογα με την τελευταία τονισμένη συλλαβή-> οξύτονος, παροξύτονος, προπαροξύτονος,

–διασκελισμός-> νοηματική επέκταση ενός στίχου στον επόμενο ή μιας στροφής στην επόμενη,

– στροφή: δίστιχη, τρίστιχη, κ.λπ.

- **Τόνος-ρυθμός:**

–γραμματικός-> αυτός που έχουν οι λέξεις,

–ρητορικός-> αυτός που δημιουργείται από τον αναγνώστη,

–ποιητικός-> μέτρο, σύστημα τονισμένων και άτονων συλλαβών, που δημιουργεί και το **ρυθμό**.

- **Η ομοιοκαταληξία:** Εσωτερικός ρυθμός που δημιουργείται από τη διάταξη των λέξεων, των παύσεων, των τόνων και των άλλων μετρικών τεχνασμάτων:

–ζευγαρωτή->ααββ –πλεχτή->αβαβ,

–σταυρωτή->αββα,

–ζευγαροπλεχτή->ααβγγβ.

- Ανάλογα με τον τονισμό της τελευταίας λέξης: οξύτονη, παροξύτονη, προπαροξύτονη.
- **Η αστιξία:** Έλλειψη σημείων στίξης, κυρίως στη σύγχρονη ποίηση, που ευνοεί την ελεύθερη, πολύσημη ανάγνωση.
- **Άλλα στοιχεία:** η τομή (ημιστίχια), η παρήχηση, η επανάληψη, η εικονοποιία, κ.ά.

- **Γενικά χαρακτηριστικά (όροι καταλληλόλητας) της Ποίησης για Παιδιά (κατά το Χ. Σακελλαρίου):**

Η Ποίηση για Παιδιά παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά λόγω του αποδέκτη της, αν και ακολουθεί, σε γενικές γραμμές, την ποίηση για ενηλίκους τόσο στα προσδιοριστικά της στοιχεία όσο και στην πορεία εξέλιξής της. Βασικά χαρακτηριστικά της είναι η φυσική απλότητα, ειλικρίνεια συναισθημάτων, χιούμορ, αποφθεγματική πείρα ζωής, λιτότητα, ρυθμός, λυρισμός, αισιοδοξία. Ως ειδικά χαρακτηριστικά της, ωστόσο, αναφέρονται:

- Να είναι απλή στη γλωσσική διατύπωση, στη νοηματική έκθεση και να συνδέει αρμονικά το εννοιολογικό της περιεχόμενο.

- Να είναι σύντομη αλλά όχι «πυκνή».
- Να διαθέτει γοργότητα, ζωηρότητα και χάρη.
- Να είναι εποπτική και παραστατική, με καθαρές εικόνες και σαφή περιγράμματα.
- Να πλησιάζει την παιγνιώδη μορφή έκφρασης, να κινείται σε εύθυμη ατμόσφαιρα και να δημιουργεί ψυχική και πνευματική ευφορία.
- Να αποφεύγει το διδακτισμό και την αοριστολογία.
- Να στηρίζεται στα βιώματα των παιδιών και να εκφράζει τον εσωτερικό τους κόσμο με τρόπο άμεσο και απηρημιστικό.
- Να γεννά την αισιοδοξία και να καλλιεργεί τη διάθεση για συνύπαρξη και δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου.

“Εντολές” του Kornei Tchoukowsky (Καρνέγι Τσουκόφσκι) (1882-1969) (Ρώσου ποιητή, πεζογράφου, κριτικού και παιδαγωγού) προς τους ποιητές που γράφουν για παιδιά [από το βιβλίο του: *From Two to Five (1925)*]:

Ο Τσουκόφσκι αναγνωρίζει δύο δασκάλους του ποιητή που γράφει για παιδιά: τη λαϊκή ποίηση (οι απλοί-λαϊκοί άνθρωποι έχουν αναπτύξει ιδεώδη αισθητική και διδακτικές μεθόδους προσέγγισης της παιδικής ψυχής), και το ίδιο το παιδί. Η διερεύνηση των αναγκών του τελευταίου, των προτιμήσεων και των πνευματικών του λειτουργιών, βοηθάει τον ποιητή να καθορίσει το ποιητικό του ύφος και να το κάνει πιο αποτελεσματικό. Μελετώντας, λοιπόν, τους τρόπους με τους οποίους τα παιδιά γράφουν ποιήματα (κι εδώ προφανώς έχουμε το παιδί όχι μόνο ως αναγνώστη αλλά και ως δημιουργό), ο Τσουκόφσκι διαπιστώνει ότι η Ποίηση για Παιδιά επιβάλλεται να διακρίνεται από τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

1. Ένα ποίημα για παιδιά πρέπει να έχει πλούσια εικονοπλασία, κάθε στροφή πρέπει να υποβάλλει μια εικόνα. Όσοι στίχοι είναι "άχρηστοι" για έναν εικονογράφο είναι "άχρηστοι" και για ένα παιδί.
2. Πλούσια δράση: κίνηση–εναλλαγή (γρήγορη εναλλαγή των εικόνων). Η έντονη παρουσία των εικόνων να προβάλλει τη δράση, η οποία πρέπει να υπάρχει στα ποιήματα αυτά. (Θα πρέπει, μάλιστα, να λαμβάνεται υπόψη ότι τα μικρά παιδιά αγαπούν τα ποιήματα που σχετίζονται με οποιοδήποτε τρόπο με το παιχνίδι).
3. Η «ζωγραφική» με τις λέξεις πρέπει να είναι «λυρική». Ο ποιητής πρέπει «να τραγουδάει», για να τραγουδάει και το παιδί (π.χ. δημοτικά παιδικά τραγούδια). Η εικόνα με τη ζωγραφική απεικόνιση που τη διακρίνει να περιέχει

έντονο λυρισμό και μουσικότητα.

4. Κάθε στροφή του ποιήματος πρέπει να έχει το δικό της ρυθμό και το δικό της συναισθηματικό χρωματισμό. (Ανάλογα με το περιεχόμενο επιλέγεται το μέτρο και το είδος της στροφής). Έτσι εξηγείται η εναλλαγή του ρυθμού, του μέτρου και του αριθμού των στίχων μέσα στο ίδιο ποίημα.

5. Η ποιητική έκφραση πρέπει να έχει μουσικότητα. (Η άνετη, επιτυχημένη και χωρίς δυσκολοπρόφερα συμπλέγματα και παράξενους συνδυασμούς φθόγγων ομοιοκαταληξία έχει μελωδία και μουσικότητα).

6. Η ομοιοκαταληξία συμβάλλει στην κατανόηση του ποιήματος, στην κατάκτηση της μητρικής γλώσσας και στην πρόσκληση ιδιαίτερης ευχαρίστησης.

7. Οι λέξεις που ομοιοκαταληκτούν πρέπει να είναι οι κύριοι φορείς του νόηματος της ποιητικής φράσης, δηλαδή να σηκώνουν το σημασιολογικό βάρος της. (Ο Τσουκόφσκι κάλυπτε πολλές φορές το αριστερό μέρος της σελίδας, προσπαθώντας να πει το περιεχόμενο του ποιήματος από τις λέξεις που ομοιοκαταληκτούν στη δεξιά πλευρά).

8. Κάθε στίχος πρέπει να έχει τη δική του ζωή, να αποτελεί συντακτικό σύνολο, επειδή η σκέψη του παιδιού πάλλεται με το ρυθμό των στίχων. (Κάθε στίχος στα δικά του δημιουργήματα αποτελεί και μια ανεξάρτητη «πρόταση», ενώ καθώς μεγαλώνει το νόημα ολοκληρώνεται σε περισσότερους στίχους).

9. Ο ποιητής πρέπει να χρησιμοποιεί περιορισμένο αριθμό επιθέτων, επειδή τα νήπια προσέχουν συνήθως την κίνηση των αντικειμένων και όχι την ποιότητά τους. Τα ίδια δε χρησιμοποιούν πολλά επιθετα στο λόγο τους. Πρέπει να κυριαρχούν τα ρήματα και τα ουσιαστικά. (Αργότερα, ο ερχομός των επιθέτων, όταν θα έχει πραγματοποιηθεί βαθύτερη γνωριμία με το αντικείμενο, θα εμπλουτίσει τις αντιλήψεις και τις εκφράσεις τους).

10. Να χρησιμοποιείται κυρίως το τροχαϊκό μέτρο, ο τροχαίος, χωρίς να αποκλείεται η χρήση των άλλων μέτρων. (Αυτό το μέτρο συναντούμε και στα "έμμετρα παραδοξολογήματα", λίμερικ, κ.λπ.).

11. Τα ποιήματα πρέπει να είναι κατάλληλα για παιγνίδια, να έχουν τη μορφή παιγνιδιού, να προκαλούν στα παιδιά τη διάθεση για παιγνίδι με ήχους και με λέξεις (πρβλ. τα έμμετρα λαϊκά παραμύθια ή τη δημοτική ποίηση για παιδιά όλων των λαών).

12. Ο ποιητής που γράφει για παιδιά δεν έχει το δικαίωμα να αγνοεί τα κριτήρια που εφαρμόζονται στην ποίηση για μεγάλους. Η Ποίηση για Παιδιά πρέπει να έχει την επιδεξιότητα, τη δεξιοτεχνία, την τεχνική πληρότητα της ποίησης για τους ενήλικους. Ένα κακό ποίημα δεν είναι ποτέ καλό για τα παιδιά.

13. Ο ποιητής που γράφει για παιδιά δεν έχει χρέος να ανταποκρίνεται μόνο στις ανάγκες των παιδιών, αλλά και να τα βοηθά να προσεγγίζουν αργά και προσεκτικά τις σκέψεις και τις αντιλήψεις

των ενηλίκων, να επικοινωνούν με τους μεγάλους ποιητές με κατανόηση και αγάπη, χωρίς να καταπονούν την ετοιμότητα και τη φύση τους. Προς το τέλος της προσχολικής ηλικίας είναι απαραίτητο να υιοθετούνται προχωρημένα κριτήρια ύφους, τα οποία βαθμιαία παραμερίζουν τις προηγούμενες έντεκα «εντολές-οδοδείκτες» και κρατούν μόνο μία, τη δωδέκατη, που απαιτεί εξαιρετική ποιητική ποιότητα (όχι μόνο ανάλογο περιεχόμενο αλλά και ανάλογο, υψηλής ποιότητας, ύφος).

5. Ενδεικτικές ποιητικές δραστηριότητες με τα μικρά παιδιά

- Να διαβάζουμε πολλά ποιήματα στους μαθητές κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.
- Να ενθαρρύνουμε τους μαθητές να φέρνουν στο σχολείο ποιήματα δικής τους επιλογής και να τα μοιράζονται με την ομάδα τους ή με ολόκληρη την τάξη σε μια “ώρα ποίησης”.
- Να έχουμε πάντα διαθέσιμα ποιήματα σε μαγνητοταινίες που θα έχουν τη δυνατότητα να ακούν οι μαθητές, όποτε εκείνοι το θέλουν ή στην “ώρα της ποίησης”.
- Να καθιερώσουμε το “ποίημα της εβδομάδας”.
- Να δημιουργήσουμε κάρτες με ποιήματα και να τις ανανεώνουμε συνεχώς.
- Μια ομάδα από παιδιά μπορεί να παρουσιάσει ένα ποίημα στις υπόλοιπες (χωρίς προετοιμασία παρουσίαση, μικρής χρονικής διάρκειας, ή ακόμη και μια προετοιμασμένη “δραματοποίηση”).
- Επιμέρους ομάδες μπορούν να προετοιμάσουν δικές τους μαγνητοταινίες με ποιήματα (για τη “γωνιά της ποίησης”).
- Οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν, σε επίπεδο ομάδας ή τάξης, ένα “βιβλίο ποίησης”, ενώνοντας μαζί πολλές λευκές σελίδες.
- Κάθε μαθητής μπορεί να ζωγραφίσει μια εικόνα, μια σκηνή δικής του επιλογής από ένα ποίημα, ύστερα από συνεννόηση με τους άλλους. Στη συνέχεια όλες οι μερικές “απεικονίσεις” του ποιήματος μπαίνουν στη σειρά και το ποίημα λέγεται με εικόνες.
- “Καλλιτεχνική” (μετα)γραφή ενός ποιήματος.
- Οι μαθητές μπορούν να συζητήσουν ένα ποίημα σε επίπεδο ομάδας. Στη συνέχεια ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα ανακοινώνει στην τάξη τα “ευρήματα” της συζήτησης. Οι εκπρόσωποι και τα μέλη κάθε ομάδας μπορούν να υποβάλουν ερωτήσεις ή απορίες στον εκπρόσωπο ή στα μέλη άλλης ομάδας. Στη διαδικασία αυτή μπορεί να συμβάλει και ο δάσκαλος με δικές του ερωτήσεις ή τοποθετήσεις.

Βιβλιογραφικές Πηγές Θεματικής Ενότητας

1. Ακριτόπουλος, Α. *Η Ποίηση για Παιδιά και Νέους: Έρευνα, Μελέτη και Διδασκαλία*. Αθήνα: Ηρόδοτος, 1993.
2. Καρακίσιος, Α. *Ποίηση για παιδιά και νέους: Αναθεωρήσεις και προοπτικές*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός, 2008
3. Καρακίσιος, Α. *Σύγχρονη Παιδική Ποίηση*. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2002.
4. Norton, D. *Μέσα από τα Μάτια ενός Παιδιού: Εισαγωγή στην Παιδική Λογοτεχνία*. Μτφρ. Φ. Καππίση-Σ. Καζαντζή. Αθήνα & Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2007.
5. Σακελλαρίου, Χ. *Ιστορία της Παιδικής Λογοτεχνίας. Ελληνική και Παγκόσμια: Από την Αρχαιότητα ως τις Μέρες μας, με Στοιχεία Θεωρίας*. Αθήνα: Νόηση, ¹⁰2009.
6. Tsilimeni, T. & Panaou, P. «Poetry for young people in Greece: Themes, forms, types and trends». *Bookbird* 49(2) (2011): 17-24
<<http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/bookbird/v049/49.2.tsilimeni.html>>[Ημερομηνία προσπέλασης: 15/2/2015].

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Δημήτρης Πολίτης 2015. «Λογοτεχνία για Παιδιά Ι. Ποίηση». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1516>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

- Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου της διδάσκουσας.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

